

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยกระบวนการโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดหนองตะครอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ผู้วิจัย นางแสงเดือน ม่วงทอง

หน่วยงาน โรงเรียนวัดหนองตะครอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ปีที่วิจัย ปีการศึกษา 2566 - 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบ 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบ 4) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยกระบวนการโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เอกสารที่เกี่ยวข้อง สทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ครูต้นแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสรุปข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา แบบสรุปประเด็นสทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (2) การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 11 คน และบันทึกข้อสังเกต สอบถามทดลองนำร่อง ครูจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ แบบบันทึกการสังเกตการสอบถามเกี่ยวกับการทดลองนำร่อง (3) การทดลองใช้รูปแบบ โดยดำเนินการทดลอง 2 วนรอบ คือภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2567 ผู้ให้ข้อมูลคือ ครูปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินการออกแบบและแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และแบบประเมินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม สถิติพื้นฐานที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าร้อยละ (4) ประเมินประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินเพื่อปรับปรุงรูปแบบฯ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การนิเทศภายในโดยกระบวนการโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมมือร่วมพลังสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง การศึกษาชั้นเรียน และการเปิดชั้นเรียน นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน การสะท้อนผลนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้ปกครอง และการขาดแคลนสื่อการสอนที่ทันสมัย รวมถึงระบบติดตามผลที่ไม่ต่อเนื่อง จึงต้องมีการพัฒนาครูผ่านระบบนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยการสนับสนุนให้ครูออกแบบแผนการเรียนรู้เชิงรุก จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียน และสร้างบรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสมและแนวทางการนิเทศภายในที่นำมาใช้ คือการทำงานเป็นทีมและใช้การนิเทศภายในด้วยกระบวนการโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ ฯ ที่มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและขอบข่าย 4) กระบวนการ 5) การประเมินผลและสะท้อนผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 7) การใช้เทคโนโลยี และกระบวนการของรูปแบบมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ร่วมมือร่วมพลังสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 3) ระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง 4) การศึกษาชั้นเรียน และ 5) การเปิดชั้นเรียน ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยกระบวนการโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดหนองตะครอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าครูมีความสามารถในการออกแบบและปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้ 1) ครูโรงเรียนวัดหนองตะครองมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสามารถปฏิบัติได้และเป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยม 2) ครูโรงเรียนวัดหนองตะครองทุกคนมีความสามารถปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และสามารถปฏิบัติได้และเป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยม 3) ผลการประเมินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยรวม พบว่า ครูควรพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์และทักษะภาษารวมถึงการเลือกใช้กลยุทธ์การสอน สื่อการเรียนรู้ และเทคนิคการเสริมแรงให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ผู้บริหารและครูวิชาการ

ควรร่วมกันวางแผนนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลและส่งเสริมกิจกรรมแบบบูรณาการเพื่อลดภาระงานซ้ำซ้อนของนักเรียน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่ให้โอกาสนักเรียนทุกคนแสดงศักยภาพ จัดระบบประเมินผลที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาการนิเทศทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ จัดอบรมการใช้เทคโนโลยีการสอน เช่น Zoom, Meet, Live รวมถึงเทคโนโลยี AI ที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์หรือรูปแบบผสมผสาน และจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในโดยกระบวนการโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดหนองตะครอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า โดยรวมรูปแบบมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้บริหารและครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน